

Komisie Zastupiteľstva Bratislavského samosprávneho kraja

Materiál na rokovania komisií Zastupiteľstva
Bratislavského samosprávneho kraja

PRACOVNÝ NÁVRH

Správa

o plnení priorít vyplývajúcich z Návrhovej časti Konceptie inklúzie Rómov v Bratislavskom kraji do roku 2026 (s výhľadom do roku 2030)

Materiál bude prerokovaný v nasledovných komisiách:

Finančná komisia
Komisia školstva, mládeže a športu
Komisia kultúry
Komisia európskych záležitostí, regionálnej spolupráce a cestovného ruchu
Komisia sociálnych vecí

Zodpovedné:

Ing. Patrícia Mešťan, MA
riaditeľka
Úradu Bratislavského samosprávneho kraja

Mgr. Barbora Lukáčová
riaditeľka Odboru stratégie, územného rozvoja a riadenia projektov
Úradu Bratislavského samosprávneho kraja

Spracovatelia:

Ing. Matúš Krnčok
vedúci Inštitútu regionálnej politiky Bratislavského kraja

Ing. Monika Jakubecová
referentka Inštitútu regionálnej politiky Bratislavského kraja

Bratislava
jún 2025

N á v r h u z n e s e n i a

UZNESENIE č./2025

zo dňa 20. 06. 2025

Zastupiteľstvo Bratislavského samosprávneho kraja po prerokovaní materiálu

A b e r i e n a v e d o m i e

Správu o plnení priorít vyplývajúcich z Návrhovej časti Konceptie inklúzie Rómov v Bratislavskom kraji do roku 2026 (s výhľadom do roku 2030).

B o d p o r ú č a

predsedovi Bratislavského samosprávneho kraja predkladať Zastupiteľstvu BSK Správu o plnení priorít vyplývajúcich z Návrhovej časti Konceptie inklúzie Rómov v Bratislavskom kraji do roku 2026 (s výhľadom do roku 2030) za predchádzajúce sledované obdobie raz za dva roky najneskôr v termíne k 30. júnu daného kalendárneho roka.

Termín: 30. 06. 2027

D ô v o d o v á s p r á v a

Dokument **Koncepcia inklúzie Rómov v Bratislavskom kraji do roku 2026** (s výhľadom do roku 2030) (ďalej len „Koncepcia“) bol schválený **Zastupiteľstvom BSK** (Z BSK) **dňa 23.06.2023 Uznesením č.76/2023**. V rámci schváleného uznesenia vyplýva **povinnosť predkladať Správu o plnení úloh vyplývajúcich z Akčného plánu Koncepcie** (ďalej len „Správa“). V júni 2023 poslanci na Z BSK zároveň schválili povinnosť predkladať Správu za predchádzajúce sledované obdobie **raz za dva roky** najneskôr v termíne k 30. júnu daného kalendárneho roka.

Koncepcia bola **spracovaná** dlhoročným poskytovateľom sociálnych služieb **Armádou spásy** na Slovensku v spolupráci s odbornými útvarmi Úradu BSK (Odbor sociálnych vecí, Odbor školstva, mládeže a športu a Oddelenie kultúry). Koncepcia je živým dokumentom otvoreným aktualizácii. Poskytnutím Správy o plnení jej úloh si zároveň BSK plní úlohu vyplývajúcu zo zapojenia do projektu „Zmena 21“ podporeného z Nórskeho finančného mechanizmu.

Pri spracovaní Správy o plnení úloh koncepcie boli oslovené relevantné subjekty: Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity, mestá a obce s prítomnosťou rómskych komunít v súlade s Atlasom rómskych komunít a tiež vzdelávacie inštitúcie a neziskové organizácie pôsobiace v danej oblasti.

Inklúzia Rómov v Bratislavskom kraji si vyžaduje komplexnejší pohľad a predovšetkým intervenciu zo strany miestnej samosprávy, štátnej správy a tretieho sektora. Ide nielen o intervenciu v oblasti zmeny mnohých nepísaných pravidiel a zaužívaného názoru na Rómov a ich život v komunite, ale aj o témy bývania, vzdelávania, zdravotných a hygienických podmienok a pracovných príležitostí.

Posilňovanie **rómskej kultúry/identity** je možné najmä cez **kultúrne podujatia**, ktoré dokážu predstaviť rómsku identitu spôsobom, ktorý prekonáva predsudky. **Bratislavská regionálna dotačná schéma** je nástroj, ktorým BSK každoročne **podporuje projekty v oblastiach kultúry, športu, mládeže, zdravotníctva, ochrany životného prostredia a rozvoja vidieka**. Reálna prax ukazuje, že priblíženie dotačnej schémy potrebám marginalizovanej rómskej komunity (MRK) v súčasnosti nie je potrebné. Priorita MRK je uplatnená vo Výzve horizontálne, nakoľko zapojenie sociálne znevýhodnených detí a mládeže je zohľadnené v rámci cieľových skupín. V sledovanom období bolo podporených **9 projektov**, ktoré sa zaoberajú problematikou MRK.

Na národnej úrovni existujú **dotačné nástroje**, ktoré podporujú **kultúrne a vzdelávacie podujatia** organizované aj so zameraním na **rómske menšiny**, napr. **Fond na podporu kultúry národnostných menšín**, alebo **dotačná schéma** pod záštitou **Úradu splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity (ÚSVRK)**. V rámci získaného odpočtu viaceré obce a mestá potvrdili, že organizované kultúrne a vzdelávacie podujatia nerozdeľujú podľa identity účastníkov. K zlepšovaniu podmienok pre rómske menšiny na území Bratislavského kraja prispievajú v najväčšej miere neziskové organizácie, aj prostredníctvom organizovania rôznych podujatí, preto je potrebné s nimi naďalej rozvíjať spoluprácu.

Otázka bývania v obciach s prítomnosťou marginalizovaných komunít často presahuje miestnu či regionálnu úroveň – je nevyhnutné, aby jej venovali pozornosť viaceré subjekty/inštitúcie/rezorty. **ÚSVRK v súlade s Programom Slovensko**, preto **pripravil dopytovo-orientovaný výzvu**, na pomoc s náročným **procesom vysporiadania pozemkov**,

ktorú otvoril pre celé územie SR, pričom zapojenie subjektov z BSK bolo nulové. Okrem toho je pre mestá a obce na území BSK stále k dispozícii asistenčná pomoc s vysporiadaním pozemkov prostredníctvom implementovaného národného projektu, rovnako pod záštitou ÚSVRK.

V BSK je zapísaných v **Registri sociálnych služieb 6 komunitných centier**. Sociálnu službu v komunitných centrách poskytujú verejní a neverejní poskytovatelia: **Armáda spásy na Slovensku** (Pezinok), **Človek v ohrození n.o.** (Plavecký Štvrtok), **DePaul Slovensko n.o.** (Záhorská Ves), **mesto Malacky**, **Ostrov pomoci** (Dunajská Lužná) a **Tenenet o.z.** (Senec). Podľa informácií na webových stránkach týchto mimovládnych organizácií je väčšina z nich zapojená do národného projektu Terénna sociálna práca a komunitné centrá v réžii Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Tento projekt umožňuje poskytovanie individualizovanej podpory osobám pri riešení zložitých životných situácií a aktivizácia osôb ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, so zámerom zlepšenia ich sociálneho začlenenia. Ďalším poslaním Komunitného centra je systematická práca s deťmi a mládežou, užšia spolupráca s rodičmi a pedagógmi, prostredníctvom vzdelávacích a voľnočasových aktivít.

V oblasti poskytovania sociálnych služieb viaceré mestské časti, ako aj obce neidentifikovali potrebu ich špecifikácie pre potreby MRK, ako ani potrebu zabezpečovania špecializovaných školení pre sociálnych pracovníkov. Zároveň deklarovali, že poskytované sociálne služby sú dostupné pre všetkých občanov a sociálni pracovníci sú školení aj pre prácu so zraniteľnými cieľovými skupinami.

Veľké množstvo aktivít zameraných na **podporu zdravia a zdravého životného štýlu a prevencie ochorení** sa už od roku 2017 realizuje prostredníctvom národných projektov pod záštitou **Zdravých regiónov** – štátnej príspevkovej organizácie Ministerstva zdravotníctva SR. Podľa výročnej správy organizácie tieto projekty majú pozitívne prínosy vo forme zamestnávania príslušníkov MRK a dopadu na ich zdravie. V **aktuálnom programovom období** je implementovaný **projekt Zdravé komunity**, ktoré môžu do roku 2029 využiť aj **vybrané obce a mestá na území BSK** zapísané v Atlase rómskych komunít.

Dlhodobým problémom v oblasti vzdelávania bola kvalita a stav školskej infraštruktúry napr. v Plaveckom Štvrtku. Zároveň to bola naliehavá otázka kohéznej politiky, ktorá sa však zástupcom BSK podarila pretaviť do zvýšenej alokácie pre viac rozvinutý región vo výške 5 miliónov eur pre oblasť MRK. Za účelom **rekonštrukcie a zvýšenia kapacít škôl** v obciach s **prítomnosťou MRK** bola prvá **výzva z Programu Slovensko** zverejnená a uzatvorená 28.02.2025 s alokáciou **10 499 172,50 eur celkových oprávnených výdavkov**. **Veľké Leváre** získali nenávratný finančný príspevok vo výške **2,6 mil. eur**, pričom Plavecký Štvrtok úspešný pri žiadaní o 9 887 639,20 eur nebol.

K **desegregačnému prístupu vo výchove a vzdelávaní** pristúpili **4 základné školy v Podunajských Biskupiciach** vďaka projektu od **eduRoma**, ktoré vyjadrili odhodlanie posilniť hodnoty rovnosti, začlenenia a spolupráce vo svojom výchovno-vzdelávacom prostredí. Obec Plavecký Štvrtok sa prostredníctvom systémovej podpory zameriava na včasné zachytenie rizikových faktorov a poskytnutie konkrétnej pomoci deťom a ich rodinám. Prostredníctvom cielenej podpory, jazykového rozvoja, medzinárodnej spolupráce a inkluzívnych aktivít sa výrazne zlepšujú ich výsledky a šance na úspech v ďalšom vzdelávaní. Potreba zabezpečenia lektorov rómskeho jazyka v sledovanom období zaznamenaná nebola.

Správa o plnení úloh vyplývajúcich z Koncepcie inklúzie Rómov v Bratislavskom kraji

Posilňovanie rómskej kultúry/identity

Kultúrne podujatia – ako hudba, divadlo, tanec, literatúra či vizuálne umenie – dokážu predstaviť rómsku identitu spôsobom, ktorý prekonáva predsudky. Umožňujú majorite spoznať Rómov cez ich vlastné príbehy a talenty, nie cez stereotypy z médií. Účasť na rovnakom kultúrnom podujatí môže vytvoriť priestor na neformálny dialóg, spoločné zážitky a empatiu. Vidieť rómske deti tancovať, spevákov hrať tradičné piesne alebo umelcov vystavovať originálne diela môže zmeniť optiku pohľadu. Ak je rómska kultúra prezentovaná autenticky a v pozitívnom svetle (nie len folklórne alebo exoticky), majorita si uvedomuje jej hodnotu a bohatstvo. To vedie k väčšiemu rešpektu a menšiemu sociálnemu odstupu. Cez kultúru možno nenásilne vzdelávať – napríklad v školách cez divadelné hry či výstavy o rómskej histórii (napr. aj o rómskom holokauste). To pomáha mladým ľuďom pochopiť minulosť a kultúrne kontexty.

Podporné mechanizmy kultúrneho rozvoja rómskych menšín

[Bratislavská regionálna dotačná schéma](#) (BRDS) je nástroj, ktorým BSK každoročne podporuje projekty v oblastiach kultúry, športu, mládeže, zdravotníctva, ochrany životného prostredia a rozvoja vidieka. **Reálna prax ukazuje, že priblíženie dotačnej schémy potrebám marginalizovanej rómskej komunity (MRK) v súčasnosti nie je potrebné.** Alokácia finančných prostriedkov BRDS mala v odpočítanom období klesajúcu tendenciu a rovnako štatistický záujem zo strany žiadateľov z radov organizácií pracujúcich s MRK nepodporuje myšlienku vyčlenenia samostatnej oblasti podpory pre MRK v dotačnej schéme BRDS zameranej na Mládež. **Priorita MRK je uplatnená vo Výzve horizontálne, nakoľko zapojenie sociálne znevýhodnených detí a mládeže je zohľadnené v rámci cieľových skupín.** Najčastejšie MRK ako cieľová skupina vystupuje v projektoch zaradených v oblastiach podpory: Podpora zameraná na aktivity vedúce k tolerancii, problematiku boja proti extrémizmu a radikalizmu. Podpora zameraná na prevenciu a ochranu duševného zdravia, organizovanie pravidelných preventívnych a nízkoprahových aktivít so zameraním na mládež. Medzi organizácie, ktoré sa najčastejšie zapájajú do schémy BRDS Mládež a pracujú s MRK boli v rokoch 2023-2025:

ZŠ Jakubov (okres Malacky), Jemná cesta, Mládež ulice, Jalta - kultúrne a sociálne centrum, pričom dotáciu dostali: Protect work, obec Veľké Leváre, MČ Podunajské Biskupice (multikultúrna mládež, rozvoj tolerance na ZŠ v multikultúrnom prostredí), KASPIAN, Mesto Pezinok (vznik nízko prahového centra, mládež z Glejovky); Čalado medzipriestor o.z. Kolektív pre rozvoj mladých (inklúzia rómskej mládeže v Plaveckom Štvrtku) MakerSpace, Ulita.

Na národnej úrovni existujú dotačné nástroje, ktoré podporujú kultúrne a vzdelávacie podujatia organizované aj so zameraním na rómske menšiny.

[Fond na podporu kultúry národnostných menšín](#) je zriadený zákonom č. 138/2017 Z. z.

Fond ako verejnoprávna inštitúcia:

- dbá o rozvoj kultúrno-osvetovej činnosti v oblasti interkultúrneho dialógu a národnostných menšín,
- podporuje divadelné, hudobné, tanečné, výtvarné a audiovizuálne umenie,
- rozvoj literárnej, nakladateľskej a vydavateľskej činnosti v danej oblasti,
- zachováva a ochraňuje rozvoj identity a kultúrnych hodnôt národnostných menšín,
- podporuje výchovu a vzdelávanie v oblasti práv národnostných menšín,

- utvára podmienky pre rozvoj interkultúrneho dialógu a pre lepšie porozumenie medzi občanmi slovenskej národnosti a občanmi patriacimi k národnostným menšinám a etnickým skupinám,
- podporuje vedecké aktivity v danej oblasti podľa § 1 ods. 1 zákona o fonde.

Súčet požadovaných a schválených finančných prostriedkov projektov na území BSK

Rok	Počet projektov	Požadovaná suma	Schválená suma
2023	72	1 459 523€	410 157€
2024	68	1 300 768€	507 714€
2025	76	1 529 037€	422 770€

Zdroj: vlastné spracovanie, <https://podpora.kultminor.sk/statistiky/program?page=1>

Podporené projekty sa zameriavajú na vzdelávacie programy, ale aj kultúrne podujatia vo forme hudobných festivalov, či koncertov (príloha 1).

Úrad splnomocnenca vlády pre rómske komunity (ÚSVRK) má najrozsiahlejšie kompetencie v oblasti riešenia rómskej problematiky. **V rámci svojej dotačnej schémy úrad každoročne zverejňuje Výzvu na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie na podporu sociálnych a kultúrnych potrieb a riešenia mimoriadne nepriaznivých situácií rómskej komunity.** Subjekty môžu žiadať o dotáciu vo výške od 5 000eur do maximálnej výšky 20 000eur. Celková alokácia na výzvu pre rok 2025 je 550 000eur. V sledovanom období (2023 – 2024) bolo podporených na území BSK spolu 8 subjektov v celkovej hodnote 77 000 eur, pričom neúspešných žiadateľov bolo 26 (príloha 1).

Zorganizované kultúrne a vzdelávacie podujatia

V rámci získaného odpočtu viaceré mestá a obce potvrdili, že organizované kultúrne a vzdelávacie podujatia **nerozdeľujú podľa identity účastníkov**. K zlepšovaniu podmienok pre rómske menšiny na území Bratislavského kraja prispievajú v najväčšej miere neziskové organizácie, aj prostredníctvom organizovania rôznych podujatí, preto je potrebné s nimi naďalej rozvíjať spoluprácu.

Malokarpatské osvetové stredisko v Modre, ktorého je BSK zriaďovateľom pravidelne organizuje aktivity zamerané na tradičnú kultúru a neprofesionálne umenie, tvorivé dielne, hudobné a tanečné workshopy, ktoré sú prístupné aj pre rómske deti a mládež, bez ohľadu na etnickú príslušnosť, čím sa prispieva k inklúzii a podpore identity. Okrem toho organizujú aj prednášky a vzdelávacie stretnutia, ktoré zahŕňajú témy občianskych práv, kultúrneho dedičstva a podpory komunitného rozvoja. BSK v rámci spolupráce s Kultúrnymi zariadeniami Petržalky žiakom stredných škôl v sledovanom období sprostredkoval možnosť zúčastniť sa divadelného predstavenia Spleť z dokumentárneho cyklu divadlom proti šikane, na ktoré nadväzovala diskusia s tvorcami a odborníkmi a mali preventívny a osvetový charakter.

V obci Plavecký Štvrtok sú vzdelávacie aktivity v gescii kultúrnej komisie, ktorá aktívne zapája miestne školy a školský parlament. Organizujú sa kultúrne akcie, do ktorých sa zapájajú deti z oboch komunít obce. Tieto podujatia prispievajú k budovaniu súdržnejšej a inkluzívnejšej komunity. Okrem toho Plavecký Štvrtok deklaroval aj cezhraničnú spoluprácu konkrétne so školou Základní a mateřskou v Brne, sídliacou na námestí 28. října, Múzeom rómskej kultúry v Brne, či partnerom OSMEC, pričom realizujú aj výmenné a rozvojové aktivity v rámci programu Erasmus+. Spoluprácu rozvíjajú aj s rôznymi Rómskymi umelcami ich zapojením do tvorivých dielní a workshopov. Významným partnerom sú neziskové organizácie Človek v Ohrození (ČVO) a OZ Francesco, ktoré dlhodobo pôsobia v obci. Vďaka ČVO bol v obci 3x zorganizovaný futbalový turnaj EQUAL CUP a 2x oslávený medzinárodný deň Rómov. Vďaka spolupráci s miestnou základnou školou zorganizovala táto nezisková organizácia v

sledovanom období 51 kultúrnych, spoločenských aktivít zameraných na podporu rómskej kultúry, na vzájomnú spoluprácu a búranie stereotypov a predsudkov, na aktivitách sa zúčastnilo 979 ľudí. Dôležitou súčasťou ich práce bolo organizovanie komunitnej rady na dennej báze v čase od 4/24 do 12/24 kde zisťovali potreby a problémy cieľovej skupiny a snažili sa nájsť spoločné riešenia, pričom vzhľadom na hlboko narušené medziľudské vzťahy nie je jednoduché ľudí spájať. Zároveň sa im však osvedčila spolupráca so študentmi Vysokej školy výtvarných umení nakoľko od februára 2025 do apríla 2025 uskutočnili 3 workshopy na tému generačná chudoba, v rámci nového predmetu sociálny dizajn, ktorého zámerom je scitlivenie verejnosti v tejto téme. Veľmi dôležité je vzdelávanie aj v oblasti základných práv a povinností občanov.

V meste Pezinok a Plavecký Štvrtok dlhodobo realizuje svoje aktivity aj Armáda spásy. V sledovanom období boli zorganizované filmové predstavenia v rámci Detského klubu Benjamín v Pezinoku, workshopy v rámci Kultúrneho strediska Pezinok a Malacky a workshopy v rámci dňa Rómov v obci Plavecký Štvrtok. V spolupráci s Úradom splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity prebehlo organizovanie vzdelávaní zameraných na práva a povinnosti Rómov, spolu 4 školenia. Okrem toho mesto Pezinok zorganizovalo verejné podujatie Deň Rómov, ktorého sa zúčastnilo 50 návštevníkov, 2x vedomostný kvíz určený pre deti, Projekt Som to, čo viem, Projekt Krásna žena vo mne (OZ Morfeus).

V mestskej časti Petržalka bola v sledovanom období 07/2023 – 07/2025 zrealizovaná Konferencia "Rómska reforma ku Dňu Rómov" (Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v spolupráci s MČ), Rómske rozprávky v Sade Janka Kráľa (BKIS), či Muzikálové predstavenie "Cigánske srdce", (Dom kultúry Lúky Petržalka, BKIS).

V meste Lozorno boli organizované workshopy pre zlepšenie finančnej gramotnosti a Halloweeny deň a deň Rómov. Dôležitou súčasťou je príprava študentov na strednú školu, doučovanie žiakov v EDUBOXE, ako aj doučovanie žiakov s individuálnym plánom vzdelávania podľa potreby v domácom prostredí. Okrem toho v meste vznikol rómsky tanečný súbor „Vachatale Chavore“.

Bývanie

Otázka bývania v obciach s prítomnosťou marginalizovaných komunit často presahuje miestnu či regionálnu úroveň – je nevyhnutné, aby jej venovali pozornosť viaceré subjekty/inštitúcie/rezorty. Pri riešení problému vlastníctva pozemkov pod nelegálnymi obydliami je potrebné prekonať niekoľko fáz. V úvodnej fáze je nevyhnutné predovšetkým zmapovať skutočný stav. V ďalšej fáze procesu vysporiadania pozemkov je potrebné rozdeliť domy podľa stavu/možností majetkovoprávneho vyrovnanie a súčasným obyvateľom ponúknuť možnosť prenájmu/odkúpenia pozemkov pod domami, alebo hľadať iné riešenie, ak legalizácia stavieb nie je možná. Záverečná fáza je realizačná, kedy dochádza k príprave a implementácii projektov riešenia spolu s prípravou dobudovania súvisiacej infraštruktúry.

Zmapovanie vlastníckych vzťahov k pozemkom, na ktorých stoja rodinné domy rómskych obyvateľov prebehlo v obci Závod a Pezinok. V obci Lozorno má vysporiadané stavby a pozemky približne 20% z celkového počtu Rómov, pričom iniciatíva ohľadom vysporiadania by mala prichádzať zo strany MRK. V roku 2025 sa predpokladá vybudovanie novej asphaltovanej prístupovej cesty v dotknutých lokalitách.

V obci Plavecký Štvrtok sú bez povolenia všetky stavby MRK na pozemku, ktorý patrí Štátnemu pozemkovému fondu a Pozemkovému a lesnému spoločenstvu, informáciu dopĺňa ČvO tvrdením, že ide o cca 800 ľudí v lokalite. Vykupovanie pozemkov by však neprinieslo legalizáciu nelegálnych stavieb a územia z dôvodu nemožnosti vykonania zmeny územného plánovania obce pre existenciu ochranných pásiem vysokotlakových plynovodov. Zástupcovia

obce Studienka absolvovali stretnutie so zástupcami Úradu splnomocnenca vlády pre rómske komunity k aktivitám národného projektu a k analýze vlastníckych vzťahov k pozemkom v osídlení. Mapovanie reálneho stavu v obci prinieslo zistenie, že dotknuté pozemky sú vo vlastníctve Štátneho pozemkového fondu, ale aj Štátnych lesov a je potrebné ich vysporiadať. Po prevedení vlastníctva pozemkov na obec je predpoklad prípravy projektov riešenia.

ÚSVRK v súlade s Programom Slovensko pripravil **výzvu Podpora usporiadania právnych vzťahov k pozemkom v obciach s prítomnosťou MRK formou jednoduchých pozemkových úprav**, ktorá bola do 1.5. 2025 otvorená pre celé územie SR, no medzi 103 poddanými žiadosťami sa nenachádza ani jeden žiadateľ z územia BSK. Okrem toho ÚSVRK implementuje **národný projekt Asistencia obciam s prítomnosťou MRK pri usporiadaní právnych vzťahov k pozemkom pod osídleniami**, ktorého cieľom je podpora procesov spojených s usporiadaním vlastníckych a užívacích vzťahov k pozemkom v osídleniach v obciach s prítomnosťou MRK. Tento projekt je implementovaný v trvaní od 09/2023 do 10/2026, pričom oprávnený využívať aktivity projektu je aj Bratislavský kraj, čo znamená že **vybrané mestá a obce zapísané v Atlase rómskych komunít na jeho území môžu využiť asistovanú odbornú pomoc zaškoleného personálu projektu**, ktorá pozostáva najmä z právnej, konzultačnej, mediačnej a koordinačnej podpory a tiež geodetickej činnosti.

Aj napriek tomu, že Armáda Spásy nie je nositeľom aktivít spojených s vysporiadaním pozemkov, pripravili podrobný plán pre jednotlivé mestá a obce, ktorý predstavuje postupnú výstavbu nových bytových jednotiek s využitím Rómov ako spolupodieľajúcich sa na samotnej výstavbe. Prekážky pri uchádzaní sa osôb v hmotnej núdzi (vrátane MRK) o nájomné bývanie neboli identifikované. V MČ Podunajské Biskupice, ako aj Petržalka sa o nájomné bývanie (byty vo vlastníctve, alebo v správe mestskej časti) môže uchádzať každý občan, ktorý spĺňa podmienky platného všeobecne záväzného nariadenia;

Sociálna (sociálne služby, zamestnanosť) a zdravotná starostlivosť

Zapojením sa do národného projektu Terénna sociálna práca a Komunitné centrá **Armáda spásy** zmapovala potreby Rómov v Pezinku a v Plaveckom Štvrtku a **vytvorila Akčné plány na realizovanie cieľov, ktoré si stanovila MRK cez Komunitné rady**. V komunite pôsobia okrem Armády spásy aj Zdravé regióny, terénny sociálny pracovník Mesta Pezinok, 2 zamestnankyne cez projekt Miestne občianske a preventívne služby (MOaPS). V obci Lozorno aktuálne spravujú sociálne služby prostredníctvom súkromných sponzorov. MČ Podunajské Biskupice ako aj MČ Petržalka v súčasnosti nerealizujú komunitné sociálne služby v rómskych komunitách a snažia sa maximálne využívať už existujúce systémy a aktivity, ktoré sú sprístupnené pre všetkých občanov, vrátane Rómov.

V záujme odbornej prípravy pracovníkov osobitne zameranej na rómsku komunitu nebola zo strany mestských častí a obcí identifikovaná potreba, nakoľko ich pracovníci sú vyškolení na poskytovanie sociálnych služieb širokému spektru obyvateľov, vrátane rómskej komunity. Školenia sociálnych pracovníkov sú zabezpečené cez všeobecné vzdelávacie programy zamerané na rôzne zraniteľné skupiny. V meste Pezinok zamestnanci MOaPS absolvovali základné školenia pre prácu s komunitou, komunikačné zručnosti, preventívnu prácu s deťmi a mládežou. Pracovníci ČVO absolvovali školenie v rámci národného projektu v počte 12 zamerané na prácu s rómskou komunitou.

Sociálne podniky sú jedným z nástrojov, ako efektívne riešiť sociálne, ekonomické a environmentálne problémy na lokálnej úrovni. Tento koncept spája prvky podnikania so sociálnym poslaním, čím poskytuje obciam a mestám možnosť nielen podporovať zamestnanosť a inklúziu, ale aj zlepšovať kvalitu života svojich obyvateľov. Z opýtaných miest

a obcí zapísaných v atlase rómskych komunít na území BSK v sledovanom období nemali založenie sociálneho podniku v pláne. **Zástupcovia Armády spásy však v sociálnom podnikaní vidia veľkú pridanú hodnotu a majú víziu v blízkej budúcnosti založiť takúto formu podniku v Plaveckom Štvrtku.**

Činnosť komunitných centier

V BSK je zapísaných v Registri sociálnych služieb šesť (6) komunitných centier. **Sociálnu službu v komunitných centrách poskytujú verejní a neverejní poskytovatelia Armáda spásy na Slovensku (Pezinok), Človek v ohrození n.o. (Plavecký Štvrtok), DePaul Slovensko n.o. (Záhorská Ves), mesto Malacky, Ostrov pomoci (Dunajská Lužná) a Tenenet o.z. (Senec).** Podľa informácií na webových stránkach týchto mimovládnych organizácií je väčšina z nich zapojená do národného projektu Terénna sociálna práca a komunitné centrá v réžii Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Tento projekt umožňuje **poskytovanie individualizovanej podpory osobám pri riešení zložitých životných situácií a aktivizácia osôb ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, so zámerom zlepšenia ich sociálneho začlenenia.** Ďalším poslaním Komunitného centra je systematická práca s deťmi a mládežou, užšia spolupráca s rodičmi a pedagógmi, prostredníctvom vzdelávacích a voľnočasových aktivít.

BSK poskytol neziskovej organizácii ČVO, ktorá pracuje s rómskou komunitou v Plaveckom Štvrtku, finančný príspevok na vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa zákona o sociálno-právnej ochrane detí a o sociálnej kuratele. ČVO v sledovanom období zrealizoval 326 individuálnych intervencií základného sociálneho poradenstva/specializovaného sociálneho poradenstva - v oblasti zamestnania, bývania, zdravotnej starostlivosti, krízovej intervencie, 607- intervencií pri ochrane práv a právom chránených záujmov, 494 intervencií pri príprave na školskú dochádzku a 216 - intervencií v oblasti prevencie (zdravie, medzilidské vzťahy a pod.) a tiež školenie ohľadom písania projektov pre členky OZ Romano Dživipen.

Armáda spásy zabezpečuje výučbu rómskeho jazyka v Komunitnom centre Pezinok, pre deti školského veku a tiež výučbu rómskeho jazyka v Súkromnej materskej škole Armády spásy v Plaveckom Štvrtku, zameranú na deti predškolského veku. Zároveň pravidelne realizujú aktivity zamerané na deti vo veku 0 – 3 rokov – zaškoľovanie maloletých matiek v oblasti starostlivosti o dieťa a prípravy na vstup dieťaťa do materskej školy, pravidelné doučovanie detí 1. a 2. stupňa, vzdelávacie kurzy zamerané na zamestnanosť, mapovanie potrieb obyvateľov MRK, voľnočasové aktivity pre deti a dospelých. V Podunajských Biskupiciach zástupcovia mestskej časti pripravujú priestor pre vznik komunitného centra.

Zdravie

Veľké množstvo aktivít zameraných na podporu zdravia a zdravého životného štýlu a prevencie ochorení sa už od roku 2017 realizuje prostredníctvom národných projektov pod záštitou **Zdravých regiónov** – štátnej príspevkovej organizácie Ministerstva zdravotníctva SR. Podľa výročnej správy tejto organizácie tieto projekty majú pozitívne prínosy vo forme:

1. Posilnenia ľudského kapitálu (asistentky/i podpory zdravia):

- Projekt výrazne zlepšil zamestnatelnosť ľudí z marginalizovaných rómskych komunít (MRK), ktorí často nemali pracovné skúsenosti ani formálne vzdelanie.
- Vďaka vzdelávaniu a vedeniu sa zlepšili ich zručnosti a zvýšila sa ich efektivita.
- Absolventi programu sú lepšie pripravení uplatniť sa aj mimo projektu – v zdravotníctve, sociálnej práci alebo verejnej správe.

2. Dopad na zdravie v MRK:

- Projekt zlepšil zdravotné správanie obyvateľov MRK (očkovanie, hygiena, prevencia).
- Vzrástla dôvera voči zdravotníckemu systému, čo môže mať dlhodobý prínos.
- Umožnilo sa doliečenie chronických a zanedbaných zdravotných problémov – čo znamená úsporu pre verejné zdravotníctvo.

3. Spoločenský prínos:

- Projekt posilnil sociálny kapitál – vytvoril sieť medzi komunitou MRK a odborníkmi (lekári, samospráva).
- APZ sa často zapájajú do miestneho aktivizmu a politiky, čo zvyšuje ich vplyv a sebaúctu.
- Nadregionálne kontakty pomáhajú odbúravať izoláciu MRK a otvárajú dvere k širšej spolupráci.

Na práve prebiehajúci národný projekt **Zdravé komunity**, ktorý je financovaný z Programu Slovensko bolo vyčlenených viac ako **58 miliónov** eur do konca aktuálneho programového obdobia (**do roku 2029**) pre celé územie SR, pričom **oprávnený je aj Bratislavský kraj a asistovanú pomoc tak môžu využiť všetky obce a mestá nachádzajúce sa na jeho území v Atlase Rómskych komunít**.

Obec Lozorno, ako aj mesto Pezinok deklarovali výkon podporných aktivít zdravia na svojom území. Obec Plavecký Štvrtok pravidelne realizuje aktivity na podporu zdravia a prevenciu ochorení v spolupráci s Materskou školou, Základnou školou, detskými pediatrami, športovými klubmi a vzdelávacími centrami v rámci Bratislavského kraja. Vďaka sieťovaniu škôl v EÚ spolupracujú školy aj s partnermi z Českej republiky, Slovinska a Talianska na výmene skúseností a implementácii efektívnych programov, ktoré podporujú zdravý životný štýl, prevenciu ochorení a rozvoj zdravých návykov u detí. Aktivity, ako Deň zdravia, športové podujatia, preventívne prednášky a vzdelávacie projekty sa pravidelne organizujú počas školského roka. Tieto iniciatívy prispievajú k zlepšeniu zdravia a well-beingu celej komunity.

Mestská časť Podunajské Biskupice v spolupráci s Regionálnym úradom verejného zdravotníctva Bratislava pravidelne organizuje Dni zdravia, zamerané na prevenciu civilizačných chorôb, podporu zdravia a zdravého životného štýlu, hygienu a poradenstvo.

V oblasti zdravia a prevencie MRK v mestskej časti Petržalka zatiaľ neboli realizované žiadne aktivity. Dôvodom je, že v Petržalke neboli zaznamenané výrazné problémy týkajúce sa prevencie ochorení v rómskych komunitách. Zdravotnícka osvetová činnosť a prevencia pre obyvateľov sú pokryté existujúcimi verejnými zdravotníckymi programami a aktivitami, ktoré sa zameriavajú na celú populáciu.

Človek v ohrození zrealizoval v sledovanom období 216 intervencií v oblasti prevencie, podpory zdravia a duševného zdravia (medziľudských vzťahov). Armáda spásy rovnako uskutočňuje pravidelné vzdelávania v oblasti dodržiavania správnej hygieny a to najmä dentálnej v spolupráci s mestom Pezinok a Zdravými regiónmi. Malokarpatské osvetové stredisko v Modre v rámci projektov a podujatí realizuje aktivity, ktoré podporujú fyzickú aktivitu, zdravý životný štýl a pohybové aktivity pre všetkých účastníkov, vrátane rómskej komunity.

Vzdelávanie

Dlhodobým problémom v oblasti vzdelávania bola kvalita a stav školskej infraštruktúry napr. v Plaveckom Štvrtku. Zároveň to bola naliehavá otázka kohéznej politiky, ktorá sa však zástupcom BSK podarila pretaviť do zvýšenej alokácie pre viac rozvinutý región vo výške 5 miliónov eur pre oblasť MRK. **Za účelom rekonštrukcie a zvýšenia kapacít škôl v obciach s prítomnosťou MRK bola prvá výzva z Programu Slovensko zverejnená a uzatvorená**

28.02.2025 s alokáciou 10 499 172,50 eur celkových oprávnených výdavkov. Veľké Leváre získali nenávratný finančný príspevok vo výške 2,6 mil. eur, pričom Plavecký Štvrtok úspešný pri žiadaní o 9 887 639,20 eur nebol.

Obec Plavecký Štvrtok v spolupráci so školami a partnermi dlhodobo a systematicky podporuje vzdelávanie žiakov z rómskych komunít, rozvíja inkluzívne vzdelávacie prostredie, ktoré aktívne predchádza školskému neúspechu žiakov. Systémová podpora sa zameriava na včasné zachytenie rizikových faktorov a poskytnutie konkrétnej pomoci deťom a ich rodinám. Prostredníctvom cielenej podpory, jazykového rozvoja, medzinárodnej spolupráce a inkluzívnych aktivít sa výrazne zlepšujú ich výsledky a šance na úspech v ďalšom vzdelávaní. Nosným cieľom koncepcie podpory je rozvoj jazykových kompetencií, najmä anglického jazyka, ktorý je kľúčovým predpokladom pre rozšírenie možností žiakov z MRK – či už v štúdiu alebo budúcom uplatnení. Vďaka intenzívnemu vzdelávaniu a jazykovým kurzom žiaci získavajú Detské cambridgeské certifikáty, ktoré potvrdzujú ich pokročilé jazykové zručnosti. Realizované aktivity a ich prínos:

- Bádateľské a environmentálne vzdelávanie prostredníctvom Globe Programu podporuje kritické myslenie, prácu v tíme a záujem o poznanie sveta okolo seba.
- Doučovanie a individuálna podpora žiakom pomáha vyrovnáť rozdiely v učive a podporuje ich školskú úspešnosť.
- Medzinárodné projekty v rámci Erasmus+ a sieťovanie škôl v EÚ umožňujú žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia spoznávať iné kultúry, cestovať, rozvíjať jazykové a sociálne kompetencie a budovať sebadôveru.
- Spolupráca so športovými klubmi a zážitkové učenie (napr. spoznávanie Slovenska a kultúrnych pamiatok) podporujú integráciu do kolektívu a posilňujú zdravý životný štýl.

Dopad na štúdium a integráciu: Získané jazykové a sociálne zručnosti im umožňujú lepšiu integráciu do stredoškolského prostredia, držiteľia jazykových certifikátov (Cambridge English) z MRK sú komunitou stredných škôl vnímaní ako rovnocenní rovesníci, čo podporuje ich sebadôveru aj akademický výkon.

Od roku 2020 je existujúca školská budova v obci Plavecký Štvrtok uzavretá po vážnom statickom narušení. Odvtedy obec čelí kritickej situácii. Napriek enormnej snahe a maximálnemu úsiliu vynaloženému na udržanie vzdelávacieho procesu, sa situácia stáva dlhodobo neudržateľnou. Obci sa však podarilo zvrátiť negatívne trendy, škola sa stala vyhľadávanou – magnetovou školou. Tento pozitívny vývoj však nebude trvalý, pokiaľ nebude okamžite zahájená výstavba novej školy. V opačnom prípade hrozí návrat k predchádzajúcim problémom a opätovnému odlivu žiakov, čo by mohlo mať fatálne dôsledky pre budúcnosť obce a jej komunitu. Plavecký Štvrtok je obcou s najväčším počtom obyvateľov z MRK v celom kraji. **Neexistencia plnohodnotnej školy v takejto strategickej lokalite nie je len problémom obce, ale aj celého regiónu.**

ČvO od roku 2018 nepretržite neformálne podporuje žiakov z Plaveckého Štvrtku pri prechode zo základnej na strednú školu, poskytuje mentoring, štipendiá, sprevádza a pokračuje v podpore pre študentov stredných odborných škôl (SOŠ). Zároveň prepája žiakov so SOŠ so zamestnávateľmi, poskytujúcimi odbornú prax.

V uplynulom období sa vedenie škôl v mestskej časti Podunajské Biskupice v spolupráci so školskými podpornými tímami aktívne zapojilo do procesu desegregácie vo výchove a vzdelávaní, a to prostredníctvom odborných stretnutí organizovaných mimovládnu organizáciou eduRoma, ktorá sa dlhodobo venuje podpore inkluzívneho vzdelávania a integrácie žiakov z marginalizovaných rómskych komunít (MRK). Na stretnutiach sa zúčastnili riaditelia a podporné tímy zo štyroch základných škôl z mestskej časti, konkrétne: Základná škola Bieloruská, Základná škola Biskupická, Základná škola

Podzáhradná, Základná škola s materskou školou s vyučovacím jazykom maďarským Vetvárska. Spolu sa do aktivity zapojili 4 riaditelia a 12 členov školských podporných tímov, čo predstavuje celkovo 18 účastníkov. Cieľom týchto stretnutí bolo zosúladienie prístupu k štandardom desegregácie a príprava na implementáciu usmernenia Ministerstva školstva SR, ktoré každú školu zaväzuje vypracovať Plán zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní. **Diskusie boli hodnotené ako veľmi prínosné a inšpiratívne – prispeli k výmene skúseností, zdieľaniu dobrej praxe a vytvoreniu spoločnej platformy pre inkluzívne kroky v rámci celej mestskej časti.** Zúčastnené školy vyjadrili odhodlanie posilniť hodnoty rovnosti, začlenenia a spolupráce vo svojom výchovno-vzdelávacom prostredí. Hlavnou aktivitou je spolupráca s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a mládeže SR v oblasti pôsobnosti pri implementácii Národného projektu „Príležitosť pre všetkých“ a overovania v praxi rôzne riešenia dodržiavania zákazu segregácie vo výchove a vzdelávaní. Súčasťou pilotného overovania individuálnych, komunitných, regionálnych a štrukturálnych riešení potrebných na zníženie výrazného vplyvu sociálno-ekonomického zázemia detí a žiakov z marginalizovaných rómskych komunít kooperatívne poskytneme výsledky vo výchove a vzdelávaní v inkluzívnom a desegregačnom vzdelávaní. Špecifickým cieľom spolupráce je podpora rovného prístupu, a to najmä znevýhodnených skupín, ku kvalitnému a inkluzívnemu vzdelávaniu a odbornej príprave a podpora ich úspešného ukončenia počnúc vzdelávaním a starostlivosťou v ranom detstve cez všeobecné a odborné vzdelávanie a prípravu až po terciárnu úroveň a vzdelávanie a učenie dospelých vrátane uľahčovania vzdelávacej mobility pre všetkých a prístupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím. V meste Pezinok Armáda spásy a MOaPS vykonávajú doučovanie a prípravu žiakov na prijímacie pohovory, každodenné doučovanie rómskych detí, barberský kurz, či pravidelné vedomostné kvízy.

V MČ Petržalka sa neukázala potreba zriadenia nových vzdelávacích kurzov špecificky pre rómske deti, pretože miestne školy a vzdelávacie inštitúcie už ponúkajú rôzne podporné programy na začlenenie detí z MRK do bežného vzdelávacieho systému. K dispozícii sú aj individuálne podporné opatrenia pre žiakov, ktoré vychádzajú z ich individuálnych potrieb a zameriavajú sa na celkovú integráciu do vzdelávacieho systému.

BSK je zriaďovateľom štrnástich (14) zariadení sociálnych služieb (ZSS). Všetky ZSS sú otvorené trhu práce a vďaka aktívnej zamestnaneckej politike práce majú vytvorené nástroje na doplnenie resp. zvýšenie požadovanej kvalifikácie. ZSS v spolupráci s neziskovou organizáciou ČvO saturujú zamestnancov z MRK v oblasti pracovných návykov a udržateľnosti zamestnania.

Malokarpatská knižnica v Pezinku v rokoch 2023 a 2024 organizovala podujatia pre špeciálne školy v Modre a v Pezinku, kde väčšia časť žiakov je rómskej národnosti. Tieto podujatia sú prispôbované sociálnej a psychickej vyspelosti detí, pričom cieľom je priviesť ich k záujmu o čítanie a k aktívnemu počúvaniu, ale aj k záujmu o knižnicu, ako miesto, kde sa dajú napríklad hrať spoločenské hry, kresliť, maľovať, počúvať príbehy. V sledovanom období bolo realizovaných 9 takýchto podujatí pre 140 detí. Knižnica spolupracuje s Mestským úradom v Pezinku a Komunitným centrom pre Rómov predovšetkým pri zabezpečovaní spolupráce na príprave podujatí realizovaných komunitným centrom.

Potrebu zabezpečenia lektorov rómskeho jazyka napríklad v základných školách alebo komunitných centrách dopytované mestá a obce nepotvrdili. Mestská časť Petržalka potvrdila, že väčšina členov rómskych rodín nachádzajúcich sa na jej území ovláda slovenský jazyk, čo znižuje potrebu výučby rómskeho jazyka ako cudzieho jazyka.

Príloha

Príloha č.1 – Prehľad projektov v oblasti podpory MRK